

▲ Ольга Коваліська, «Зустріч», 2018 р., 40x48 см.

Міжнародне бієнале «З кросна до Кросна»

12 лютого 2019 р. у виставковому залі СНМ – Музею української культури у Свиднику відбувся вернісаж закордонної виставки 10 Міжнародного бієнале художньої льняної тканини під назвою «З кросна до Кросна». Уже са-

одна з учасниць бієнале – академічний художник Анна Боршовська-Немцова. Вернісаж співом збагатили учні ОШМ у Свиднику Юліана Варгова та Ванеса Сивакова під музичний супровід Маріяна Цупришина.

▲ На фото зліва: Марцела Іванчова, Ярослав Джоґаник, Броніслав Баран.

ма назва підказує, що йдеться про виставку текстильних робіт, головним організатором якої є Музей ремесел в Кросні (Польща).

В урочистому відкритті виставки, крім директора Свидницького музею української культури Ярослава Джоґаника, взяли участь також директор Кроснянського музею ремесел та куратор виставки Ева Маньковська, заступник приматора міста Кросно Броніслав Баран, завідувачий відділом культури та спорту міста Кросно Гжеґож Полхлопек, приматор міста Свидник Марцела Іванчова, а також

▲ Галина Грешлик, «Напій снів II», 2018 р., 10x39x31 см.

До бієнале зголосилися 92 художники, з яких 87 надіслало свої роботи до змагання, 1 художниця у змаганні не взяла участь, а 4 митці, що представляють наймолодшу генерацію творців, послали свої художні твори до змагання «Дебют». Наведене число митців за походженням із 12 країн світу, а саме з Фінляндії, Франції, Ірландії, Японії, Литви, Латвії, Німеччини, Словаччини, Швейцарії, України, Угорщини та Польщі. Найчисленнішу мистецьку групу представляють художники з Польщі, з України свої тапісерії надіслали 22 художниці, а Словаччину на виставці репрезентують дві представниці текстильного мистецтва – уже згадувана Анна Боршовська-Немцова із Свидника та Галина Грешлик із Пряшева.

Між виставленими творами переважають сюжети абстрактні та природні, але для художнього опрацюван-

ня митці підбрали й історичну, спортивну, релігійну, анімальну та космічну теми, або надихнулися конкретними подіями з повсякденного життя людини, або звичайних людських мрій. Із текстильних технік, крім класичного гобеленого ткацтва, художники використали також техніки в'язання крючком, вишивання, переплітання та їх взаємних комбінацій, але можемо зустрінутися також із техніками текстильної інтарсії, друку та аплікації до полотняної основи різноманітних матеріалів (дерев'яні або шкіряні палички, папір, пір'я, скляні кульки, шматки кольорових полотен, компакт-диски, гудзики і т. д.).

Виставлену колекцію творів можна розділити до двох груп. Першу представляють композиції, створені в більшеш площинному виді, а другу – твори просторові, тобто текстильні рельєфи, об'єкти та м'які скульптури. Якраз міжнародне журі гранпрі призначило об'єкту Елвіри Штетнер (Польща) під назвою «М'які, милі, та зелені», 2018 р., 33x46x23 см, який нагадує два круглі річкові камені, вкриті свіжим зеленим моховинням. Проблема реального простору в площинному творі вдало рішає робота Маржени Фіщук (Польща) під назвою «Ранішня роса», 2018 р., 34x29x6 см, в якому крапелька роси, стилізована до форми рівнораменного ромба, відокремилась від зеленої основи невизначеної рослини й ніби падає вниз на землю. Лірико-баладним підходом до опрацювання підібраного сюжету вирізняється площинно-рисунок композиція української художниці Ольги Коваліської під назвою «Зустріч», 2018 р., 40x48 см. Твір відображає розмову двох гарних дівчин, але чорні квіти, розміщені між їхніми обличчями, передвіщають сумний привід їх зустрічі. З м'яких скульптур глядача зацікавить композиція пражської художниці Галини Грешлик під назвою «Напій снів II», 2018 р., 10x39x31 см. Символічний напій налитий до білої чашки, що покладена на зелено-білий серветці, представляє набір маленьких пухнастих подушок, рожеві відтінки яких підказують, що йдеться не про звичайний, але чарівний напій, який має його споживачу забезпечити справдження нездійснених снів та мрій.

Тому що бієнале художньої льняної тканини не є обмежене з боку тематики, жанру ані використаної техніки, колекція виставлених творів дуже різноманітна та різнобарвна. Свидницька виставка, яка potrиває до 31 березня 2019 р. та на яку вас всіх сердечно запрошуємо, складається з 94 артефактів сучасної текстильної творчості.

Ладислав ПУШКАР.

Дні України в Кошицях 25 – 30 квітня 2019 року

Вже в'їзді в Кошицях відбудуться Дні України. Пройдуть вони в просторах інвестиційних проєктів – Kasárne / Kulturpark i Kunstshalle, які були імплементовані в рамках намірів 7.1. оці пріоритетів «Európske hlavné mesto kultúry Košice 2013» – Регіональної операційної програми і були використані кошти Європейського Союзу в розмірі 85% з Європейського фонду регіонального розвитку і 10% з державного бюджету Словачької Республіки.

Ідеться про винятковий проєкт в інтересі підтримки розвитку трансграничної співпраці між Україною і Словачькою Республікою. Головний організатор – об'єднання FEMAN (голова об'єднання Едуард Бураш). У підготовку Днів України включаються місто Кошиці, Посольство Словачької Республіки в Києві, Генеральне консульство Словаччини в Ужгороді, словацькі та українські партнери, кошицькі центри культури, Аеродром Кошиці, Технічний університет в Кошицях, а також Союз русинів-українців СР, СНМ – Музей української культури та ін.

-мі-

20 років молодому «Карпатянину-сеньйору»

Молодий вік – 20 років відзначив 15 лютого ц. р. Фольклорний колектив Союзу русинів-українців СР «Карпатянин-сеньйор». Зустріч в Словачько-українському культурному та інформаційному центрі в Пряшеві зорганізували ініціатори думки у 1999 році об'єднати групу, у склад якої б увійшли колишні члени – танцюристи, які майже від перших років існування колективу вивчали фігури танців і були між першими, що виступали на сценах фестивалів, організованих колись Культурним союзом українських трудящих.

Наближався 40-річний ювілей колективу «Карпатянин» у 2000 році. Популярний «Карпатянин» мав уже за собою довгу дорогу на сценах фольклорних фестивалів дома і за кордоном. Високий рівень програм і виконання тримав разом із подібними словацькими молодіжними колективами, яких колись було набагато більше, ніж в сучасності. Хореографія Юрія Прохазки та й дальших молодих, а також гостей хореографів була видна на сцені у яскравому виконанні молодих

танцюристів «Карпатянина». І цей факт був імпульсом для тих, які зорганізували сеньйорський склад колективу, бо хотілось пригадати ті роки, коли вони самі – молоді студенти і працююча молодь – творили красу на сценах, презентували свою силу, талант, любов до фольклору, танцю, але і високого рівня хореографії.

Все це згадувала 14-членна група перших з тих, які знову одягали і до сьогодні одягають народні костюми, виходять на сцену, де з-під хусток чи капелюшків стирчить сиве волосся. Видають зі себе багато сили, але в їхньому запалитому виконанні програми видно іскру веселості, захопленість в танець, усмішку, вдячність публіці за те, що їх сприймає з такою насолодою, з якою вони починають кожну свою репетицію, кожний свій виступ на сцені.

Одночасно учасники зустрічі на діяльність Словачько-українського культурного та інформаційного центру зібрали 70 євро.

Нехай щастить «Карпатянину-сеньйору» ще довгі роки.

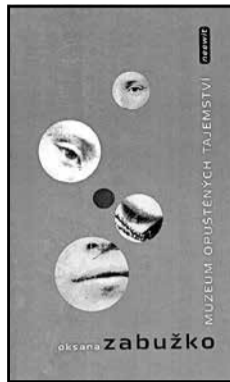
Єва ОЛЕАР.

Шевченківська премія – Оксані Забужко

Нарешті, – зітхнули шанувальники таланту української письменниці Оксани Забужко. Одну з найпрестижніших літературних премій України – Національну премію України ім. Тараса Шевченка, яку було засновано у 1961 р., цього року (на початку березня) буде вручено у номінації Література, публіцистика, журналістика поетесі, прозаїці, есеїсту, літературознавцю **Оксані Забужко**.

Сучасна українська жіноча художня проза може похвалитись, що давно вже не була такою сильною і виразною, як сьогодні. Безперечно, внесок до цього доклала своєю творчістю і О. Забужко, твори якої належать до найперекладаніших.

У літературу вступила поетичною збіркою «Травневий іній» (1985). З дальших її поетичних збірок: «Диригент останньої свічки» (1990), «Автостоп» (1994), «Королівство повалених статуй» (1966), «Новий закон Архімеда» (2000), «Друга спроба. Вибране» (2005). У прозі, літературознавчих роботах та есеїстиці О. Забужко

ламає дотеперішні стереотипи, інтелектуально прокує читача, змушує його дивитись, розглядати й оцінювати певні явища з інших позицій, з іншого кута зору. Зрештою, це стосується і її роману «Польові дослідження українського сексу» (1996), який став бестселером, мабуть, і тому, що зовсім відкрито зображує обстановку в Україні після розвалу Радянського Союзу, відкрито розкриває український менталітет, але і наслідки такої ментальності. Роман вийшов багатьма європейськими мовами. Неабияке зацікавлення до творчості О. Забужко виявила чеська перекладна література. У 2001 р. на чеську мову згаданий роман («*Polní výzkum ukrajinského sexu*») переклала Ріта Кіндлер. На п'ять років пізніше перекладає збірку оповідань «Сестро, сестро», а у 2013 році роман «Музей покинутих секретів» («*Muzeum opuštěných tajemství*»).

Сміливі, провокативні та водночас високо ґрунтовані її літературознавчі видання: «Філософія української ідеї та європейський контекст: Франківський період» (1992), «Шевченків міф України: спроба філософського аналізу» (1997), «*Notre Dame d'Ukraine: Українка в конфлікті міфологій*» (2007). У кожній з них є новий погляд на особистості української літератури.

Оксана Забужко не зупиняється на досягнутому. З нею зустрінемося на сторінках газет і журналів, чуєте по радіо, бачите на екрані телебачення, де вона презентує свою чітку і принципову громадянську позицію.

Іван ЯЦКАНИН.

За культурну національну єдність

Під такою назвою вийшов цими днями збірник наукових статей доц. д-р Зузани Ганудель, кандидата філологічних наук (Зузана Ганудель. «За культурну національну єдність». Видав Союз русинів-українців Словаччини Республіки. Пряшів, 2018. – С. 409), який складається з чотирьох розділів, у яких вона розглядає, краще можна сказати, досліджує та висвітлює широке коло питань розвитку української мови русинів-українців Східної Словаччини від перших її записів до сьогодення. Можемо погодитись з твердженням авторки, що статті в збірнику «принносять достовірні факти з теорії і практики для вивчення історії мови» русинів-українців Східної Словаччини, що вони є невичерпним джерелом для «історичної діалектології», «що вони мають велике документарне значення», що приносять велику кількість джерел русько-українських говорів нашого краю.

Зузана Ганудель понад 60 років записувала мову від людей прямо в терені (переважно на селах та й ще таких, яких вже сьогодні немає), людей різного віку, стану, професії, освіти тощо. Вона сама особисто відвідала майже сто сіл і записала з магнітофоном в руках тисячі слів різного значення, різної лексичної групи, деякі з них сьогодні вже майже не вживаються, бо їх носії померли. Вона розглянула наші говори в контексті з говорами і мовою навколишніх народів, порівнювала їх і довела, що вони мають корінь української мови великої України. Це не пусте твердження, адже вона була членом комісії по вивченню говорів карпатського регіону та співавтором «Загальнокарпатського діалектологічного атласу», так що мала велику можливість знати про мову таких країн, як Україна, Словаччина, Чехія, Польща, Угорщина, Румунія, Сербія, Хорватія, Македонія, Росія. Не дивно, що гостро виступає проти тих політичних русинів, які намагаються наші говори, мову кваліфікувати як самостійну, якусь четверту

слов'янську мову та незалежну від української мови. Її дослідження, статті та висновки це намагання однозначно спростовують. Кожен, хто уважно прочитає статті, включені у рецензований збірник, переконається, як не буде упереджено їх оцінювати, робити політичні висновки, що наші говори в основному українські. Це визнали мовознавці-діалектологи, різні вчені, славісти.

Кожен діалектолог, та не лише діалектолог, мовник, культуролог, але й той, хто цікавиться, хто вболіває за нашу мову, культуру, знайде відповідь, де її коріння, де її сила, коли вона протягом тисячоліть проіснувала, хоч протягом того періоду вона зазнавала різні переслідування, входили в неї іношомовні слова, мовні конструкції, запозичення, проте витримала своє існування, своє українське коріння. Її чотири томи «Лінгвістичних атласів українських говорів Східної Словаччини» це однозначно та незалежно доводять.

Зузана Ганудель у своїх висновках спирається не лише на свій діалектологічний матеріал, який записала в селах з-під Вигорлату аж по Татри (Остурня), але й на висновки світового значення вчених, як О. Брех, І. Верхратський, І. Франко, В. Гнатюк, І. Панькевич, Й. Віра, З. Штібер, В. Латта, Й. Дзендзелівський, С. Бевзенко, П. Чучка, К. Галас, Л. Белей, Я. Закревська, Л. Новак, І. Ріпка, М. Штець та ціла когорта сучасних діалектологів України, Словаччини, Росії, з якими Зузана Ганудель тісно співпрацює.

Мене особливо як літератора зацікавили статті З. Ганудель про творчість Ф. Лазорика, І. Невіцької, І. Франка, газету «Слово народа», в яких розглядає мову їх творів, або яку роль їх творчість відіграла у розвитку української літературної мови у нас.

Стисла бібліографія її книжкових видань доводить, що З. Ганудель написала 20 книжок мовознавчого, переважно діалектологічного характеру сама або у співавторстві. Переважна частина

з них вийшла у Пряшеві, але деякі за кордоном – в Москві, Скоп'є, Варшаві, Кишиневі, Львові, Будапешті, Белграді. Вона також написала підручники чи методичні посібники для українських початкових, середніх шкіл, гімназій та українців вищих учбових закладів і вчителів (22). Зрозуміла річ, що З. Ганудель друкувала свої дослідження в «НЗ МУК» у Свиднику, «Дуклі» та наукових збірниках Словаччини, Москви, Києва, Ужгорода тощо. Дивує мене, що така крихітка жінка змогла того так багато написати. Це свідчить про її велику працелюбність, послідовність та ґрунтовність. Переконаний, що до її досліджень наших говорів будуть звертатися й наступні покоління, бо це пам'ять про наших предків, це велике духовне багатство, скарб наших людей.

Враження від рецензованого збірника «За культурну національну єдність» у мене – як не мовника-діалектолога – велике, позитивне, яке мене значно збагатило. Сподіваюсь, що таке враження викликає й у дальших читачів дома і за кордоном.

Вітаю Тебе і дякую Тобі, пані Зузано, за такий дорогий і капітальний доробок. Краще відзначити свій життєвий ювілей, який наближається, Ти не змогла!

Михайло РОМАН.

Ярославу Джоґаникові – 55

23 лютого ц.р. свій життєвий ювілей відзначає український літературознавець Словаччини, перекладач, директор СНМ – Музею української культури у Свиднику Ярослав Джоґаник.

Ярослав Джоґаник народився 23 лютого 1964 р. в Бардієві. Молоді і юнацькі роки провів у Куримці Свидницького округу. Початкову освіту закінчив у Куримці, а середню – у Свиднику.

Закінчив пряшівський філософський факультет Університету ім. П. Й. Шафарика (1988). У 1994 – 2002 та в 2006 – 2016 рр. був лектором словацької мови і літератури в Ужгородському національному університеті; від 2003 р. – доц., в 2003 – 2004 рр. – завідувач відділом україністики, в 2004 – 2005 рр. – продекан Університету ім. М. Бела (м. Банська Бистриця). Досліджує сучасну словацьку та українську літературу, їх взаємозв'язки.

Від 2017 р. – він директор СНМ – Музею української культури у Свиднику і органічно включився в ту роботу, яку виконав на цій посаді його попередник Мирослав Сополіга з колективом працівників музею. Водночас він активно вступив у роботу СРУСР. Він – член Президії Центральної ради Союзу.

Ярослав Джоґаник – кандидат мистецтвознавства (Університет ім. Я. Коменського, Братислава, 1998) і філологічних наук (Інститут літератури НАНУ, Київ, 2002). Він – автор ряду праць, серед них «Іван Краско і сучасна словацька поезія», «Українська література Словаччини у портретах», «3 досліджень авторської поетики Івана Яцканина», «Проза Івана Мацинського», «Ситуативне дослідження соціальної атмосфери суспільства», «Сучасна українська проза Словаччини: художня полеміка з людиною і суспільством», «Епічні імпресії» тощо.

Бажаємо Ярославу Джоґанику міцного здоров'я, ентузіазму і охоти долати труднощі в його нелегкій праці.

На многа і благаа літа, ювіляре!

-мі-

Чехії передали дані про репресованих українців

Міністр закордонних справ України Павло Клімкін подарував міністру закордонних справ Чехії Томашу Петршічку диск, підготовлений спільно з працівниками державного архіву Служби безпеки України та Інституту національної пам'яті, з даними щодо репресованих українців за часів Чехословаччини і за часів, коли радянська влада співпрацювала саме з чеською владою.

«Щоб продемонструвати нашу сфокусованість на позитивному сенсі історичних питань, я хочу зараз передати міністру

диск, який ми підготували спільно з нашими друзями з державного архіву Служби безпеки України і Інституту національної пам'яті. Дані щодо репресованих саме українців, саме за часів Чехословаччини і за часів, коли радянська влада співпрацювала саме з чеською владою», – сказав він, додавши, що це лише початок.

Міністр розповів також, що домовився з чеським колегою створити історичний форум для обговорення чутливих історичних питань.

УНН

ВІДБУВСЯ Х З'ІЗД ОБ'ЄДНАННЯ ЛЕМКІВ

У суботу, 9 лютого, у місті Горлиці у будинку старости повіту пройшов Х з'їзд Об'єднання лемків (ОЛ).

Його учасники переобрали склад головних органів організації та підбили підсумки попередньої трирічної каденції.

Новим головою ОЛ став Стефан Клапик.

Говорили про історію організації, її теперішню діяльність, прозвучали заяви, що лемки в Польщі – не розділені, а молоді учасники активно брали участь в організації та веденні з'їзду.

На питання про оцінку результатів зібрання Гриць Суханич, секретар з'їзду, відповів: «Х з'їзд ОЛ був для мене винятковим. Я очікував хороших та щирих підсумків нашої діяльності за останні три роки та

обговорення продовження роботи. Я радий, що всі учасники з'їзду – і делегати, і запрошені гості – почули і побачили дуже гарну презентацію Грицька Троханівського, у якій він перерахував всі наші досягнення і сподівання на майбутнє. Мене також тішить те, що всі зустрічі були організовані на професійному рівні, було видно, що ніхто не вийшов із зібрання змучений чи змучений, а навпаки – нам вдалося викликати в учасників превелику позитивну енергію і надію на подальший успішний розвиток нашої організації. Тому, на мою думку, Х з'їзд ОЛ став нашим великим успіхом».

Катерина СЕМЧУК.

Андрій Савка – борець проти панського ярма

верлися до замку і визволили в'язнів-збійників. У липні цього ж року селяни Полонної, Ославиці, Прибишева, Вислока, Височан і Камінного, разом зі збійниками загону Савки напали на замок у Сяноці. З допомогою плетених драбин перейшли на територію замку, пов'язали сторожу і увільнили групу засуджених до страти збійників. Слава про молодого і відважного ватажка широко розійшлася по всій Лемківщині.

В цьому році минає 400 років від дня народження ватажка збійників Андрія Савки (народився 1619 р. у с. Стебник Бардіївського округу – помер 24.05.1654 р. в Мушині). Історія зафіксувала його як ватажка збійницького руху на Лемківщині в середині XVII ст. Був людиною обдарованою природною інтелігенцією. Юнаком служив у багатій в сусідньому селі Зборів. Не стерпівши панського свавілля, наприкінці 30-х рр. XVII ст. підпалив поміщицький двір і втік у гори.

Андрій Савка став збійником у популярному на той час загоні Василя Бауса з Ліщин колишнього Горлицького повіту. Брав участь у походах на панські двори в Ліщинах, Янушкавичах, Ропі, Сярах, Фльоринці, Жегестові, Вапенному, Бліхнарці (Польща).

Коли польське військо відтіснило загін Бауса за Бардіїв, Андрій Савка створив на Сянчичині самостійний збійницький загін. У травні 1648 р. здійснено напад на замок біля Сянока. У нападі, крім збійників, брало участь понад 100 селян з Вислока (Сянчичий повіт). Повстанці, озброєні рушницями, вилами, косами,

та його побратимів від неминучої катастрофи. Але згодом повстання закінчилося поразкою селян.

Деякий час Савка керував збійницьким рухом в районах Словаччини. У склад його дружини влилися загони Гриця Кривого, Кіндрата Корнута та інші. Збійники Савки несподівано з'явилися на Сянчичині і майже одночасно діяли в селах Західної Лемківщини – Ритрі, Барчицях, Вільшаній, Чорному Потоці. Шляхта вимагала негайної військової розправи над дружиною Савки. У травні 1654 р. піхота на чолі з ротмістром Подолінецьким вирушила з Нового Санча до Каменіці і обложила її. Збійники чинили героїчний опір, частині з них вдалося прорвати кільце облоги і врятуватися. Смертно поранений Андрій Савка був доставлений до Мушини і, згідно з терміновим вироком суду, – вбитий на паль.

Ім'я Андрія Савки – славного ватажка лемківських збійників – назавжди залишиться в народній пам'яті. У відзначення 350-х роковин народження Савки (1969) львівський митець П. Лінінський створив барельєфний образ Савки, різьбяр А. Величко відтворив образ ватажка в дереві, а скульптор П. Кулик виліпив макет пам'ятника борцеві за народну волю.

Іван Красовський, Іван Челак «Енциклопедичний словник Лемківщини», Львів, 2013.

Про діяльність Андрія Савки більше можна довідатись у розвідці Івана Гватя «Історичний розвиток Лемківщини до 1918 року» – «Науковий збірник Музею української культури, № 27 (2013), стор. 57 – 99.

Стебник – місце народження Андрія Савки

Стебник (оф. Stebník) Бардіївського округу відомий багатими народними традиціями. І сьогодні рідна народна пісня у великій пошані в жителів села, тут силами сільської самоуправи за підмоги національно свідомої інтелігенції

▲ Андрій Савка. Меморіальна дошка в Стебнику була відкрита в 2009 році.

проводяться фольклорні свята і фестивалі, організуються зустрічі з пісню. Значну роль у збереженні народних традицій відіграє Регіональна рада Союзу русинів-українців СР у Бардієві, яка у співпраці з Центральною радою Союзу в рамках праці з співаками і колективами народної художньої творчості залучає їх до різних програм окремих свят і фестивалів, в тому числі до циклу улюблених програм під назвою «Не забудь свою коліску», яка відбулась недавно і в Стебнику.

Історія села писалася так тяжко, як і тяжке життя жителів Стебника. Згадаймо хоча б дещо з минулими Стебника.

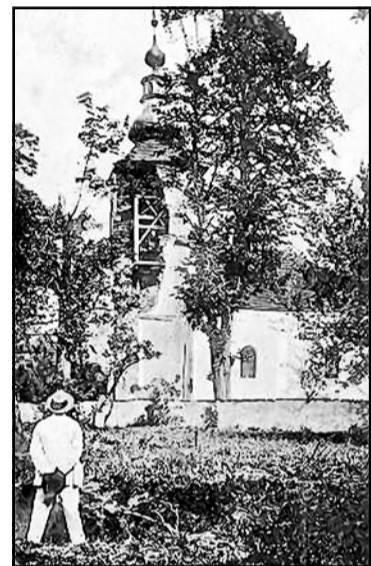
Старі назви села: Zobapathaka (1414), Zaduapathaka (1427), Ztbebnyk (1492), Sztebnik (1618), Stebnik (1773), угор. Sztebnik, Esztebnek.

Стат.: 1869 – 502 жит., 1881 – 479, 1890 – 422, 1900 – 492, 1910 – 501; 1921 – 84 буд., 497 жит., з т. 349 чсл., 136 рус., 10 евр., 2 чех.; 474 гр.-кат., 8 р.-кат., 4 ев., 10 ізр.; 1930 – 569, з т. 7 слов., 519 рос., 546 гр.-кат., 10 р.-кат., 1940 – 583, 1948 – 549, 1950 – 495 жит., з т. 226 слов., 269 рос., 490 гр.-кат., 5 р.-кат., 1961 – 535, 1970 – 480, 1980 – 437, з т. 433 слов., 2 укр., 1991 – 115 буд. (16 незасел.), 370 жит., з т. 324 слов., 36 рус., 9 укр., 310 гр.-кат., 22 р.-кат., 2001 – 342 жит., з т. 285 слов., 37 рус., 18 укр., 288 гр.-кат., 2 правосл., 40 р.-кат., 2011 – 315 жит., з т. 255 слов., 46 рус., 7 укр., 1 чеськ., 2 польськ., 4 невістан., 242 гр.-кат., 3 правосл., 7 евангел., 10 без, 5 невіст., 2014 – 294 жит.

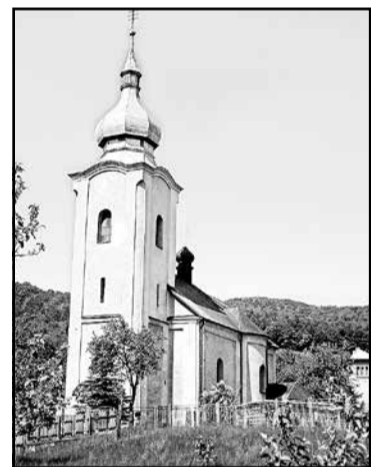
Площа хотара 2053 га. Близько села є державна резервація *Магура* з залишками пралісу типових карпатських ялиць і букового лісу (76 га, 1964).

Руське село засноване поселенцями з шолтисом на закупному праві. Перша письмова згадка про село з 1414 року засвідчує, що Стебник належав Маковицькому панству. Історики зазначають, що існували Стебники – Нижній, Середній і Вишній. Село відоме під назвою Zobapathaka (1414). Словацьким істориком Я. Бенькові, П. Раткошу, Б. Варсіку, Ф. Уличному та іншим не вдалося розтлумачити походження назви села. Дехто припускає, що назва походить від старослов'янського істьба, ізба, дім. На початку 15 ст. до села приїхали нові жителі. У 1427 р. 20 дворів платило податок, в 1600 р. місцеві шолтиси мали млин. У 1618 у Стебнику було 18 госпо-

дарських дворів та 10 будинків без-земельних родин (желярів). Люди переважно працювали в лісах, виготовляли колеса, ярма для худоби. Урядовий лексикон Угорщини 1773 р. представляє Стебник як чисто руське село, за релігійною приналежністю в 1806 р. 496 віруючих були греко-католиками (87 подружніх пар греко-католиків і 4 змішані з римо-католиками). За соціальним станом в 1806 р. в Стебнику був 61 підданий, 16 без-земельних (желярів) з будинками і 3 без будинків. У 1787 р. в селі було 72 будинків, 450 жителів, у 1828 р. – 82 будинки, 618 жителів, а в 1869 р. – 502 жителі. В половині XIX ст. Стебник спіткали неуржай і голод, тому почалась масова еміграція селян у США і Канаду. Розлогі ліси у XIX ст. належали

▲ Так виглядала місцева церква після Першої світової війни.

панам Ердеді. Ще на поч. XX ст. у Стебнику ткали льняне і конопляне полотно, працювала сукновальня і ступи для дроблення конопляного бадилля. Під час Першої світової війни село згоріло, цілими залишилось лише 13 будинків і млин. У 1951 р. було засновано сільськогосподарську артіль – ЄСГА, яка скоро розпалася. Землю обробляли приватно, частина селян працює у Бардієві. Церкву побудовано в 1843 р. У 1845 р. відновлено руську школу. Із Стебника походили збійники А. Савка (бл. 1619 – 24.05.1654), який був місцевим вівчарем, та Цура. В Стебнику 13.3.1938 р. народився український поет Словацьчини Йосиф Збіглей.

–МІ–

Перлина, скрита в горах Наші найменші села (11)

ЛІВІВСЬКА ГУТА – LIVOVSÁ HUTA (окр. Бардіїв)

Hutta, Hütten (1773), Hutta (1786), Livóhutta (1882, 1892–1902, 1907 – 1913), Lívovská Huta (1920), L'ovská Huta, Lívovská Huta (1927 – 1965), Lívovská Huta (1965).

Стат.: 1869 – 364 жит., 1880 – 344, 1890 – 362, 1900 – 404, 1910 – 258; 1921 – 42 буд., 222 жит., з т. 3 чсл., 219 рус.; 219 гр.-кат., 3 р.-кат.; 1930 – 240, з т. 2 слов., 239 рос., 239 гр.-кат., 1 р.-кат., 1940 – 284, 1948 – 106, 1950 – 95 жит., з т. 17 слов., 78 рос., 92 гр.-кат., 1 р.-кат., 1961 – 121, 1970 – 109, 1980 – 80, з т. 80 слов., 1991 – 28 буд. (10 незасел.), 57 жит., з т. 4 рус., 53 слов., 47 гр.-кат., 8 правосл., 2001 – 54 жит., з т. 54 слов., 52 гр.-кат., 2011 – 51 жит., з т. 51 слов., 50 гр.-кат., 1 евангел. В 2017 р. Лівівська Гута мала 44 жителів.

Площа хотара 1422 га.

Село в гірському масиві Чергов, в джерельній області ріки Топля, висота над рівнем моря 640 м.

Село виникло на Гертницькому панстві. Дата першої письмо-

вої згадки про село – 1773 рік, у XVIII-XIX ст. належало Ангальтові. З половини XVIII ст. тут працювала склярська гута, одна з трьох на території Словацьчини. Виготовляли переважно фляшки з перервами до 1906 р., від 1856 р. гута мала шліфувальню. Від половини XIX ст. у селі працювала пила на водний потяг.

Про такі села, як Лівівська Гута, словацький історик Ян Бенько в своїй монографії «Osídlenie severného Slovenska» (1985), між іншим, пише: «... zemetaráni humenského a makovickeho panstva na základe písomných a pravdepodobne i ústnych dohod so šoltýsmi a ďalšími valašskými gazdami doosídľili svoje majetky početnými sídliskami tak husto, že v tejto oblasti už neostalo žiadne miesto pre vznik neskorších kopaničiarskych osád s výnimkou niekoľkých, ktoré vznikli pri výrobných a kúpeľných strediskách (Lívovská Huta, Sninské Hámre, Bardejovské Kúpele). Značná časť nového obyvateľstva týchto osád pochádzala z prístahovalcov z ukrajinského prostredia, ktorých písomné pramene nazývajú Rutenmi-Rusínmi. Nábožensky patrili k východnej cirkvi. Rusínske-ukrajín-

ské obyvatelstvo len sčasti preniklo do oblasti severného Špiša a v minimálnej miere aj na Oravu, kde sa však skoro asimilovalo.»

У 1828 р. Лівівська Гута мала 26 буд., 209 жителів, які, крім іншого, займалися ткацтвом, працювали у лісах. В селі була сукновальня. Після

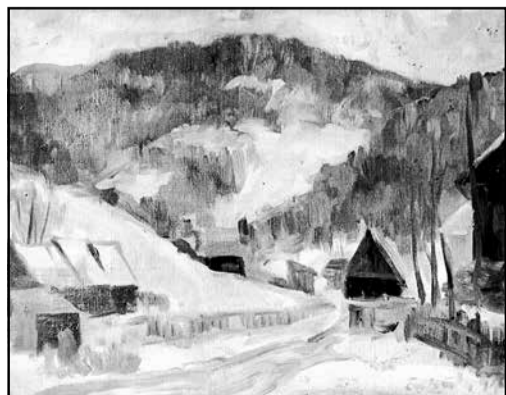
▲ Вид на село.

зникнення склярні частина жителів переселилась у Кружлівську Гуту. Некваліфіковані робітники працювали на лісопилках. В наш час частина селян господарювала приватно, інші працювали у лісах або у Бардієві. У 1945 р. була відновлена руська початкова школа. З 1974 р. діти їздили на навчання до Лукова і Мальцова. В 1947 р. частина селян (199 осіб – 31 родина) переселилась в Україну.

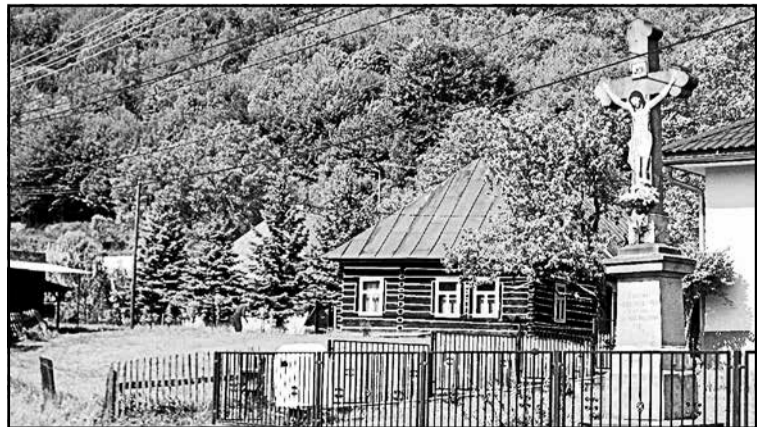
У 1937 р. була побудована греко-католицька церква, в 1985 р. – капличка. Церковна метрика велась від 1788 р. (в церкві-матері у Лівові).

У селі були будинок культури, бібліотека, до 1962 р. діяла фольклорна група. На стіні адміністративного будинку встановлена меморіальна дошка борцям проти фашизму.

Підготував Мирослав ІЛЮК.

▲ Михайло Чабала. «Лівівська Гута зимою», олія, 1994 р.

▲ Вид на село.

Історія проливає справжнє світло на те, хто ми є і якого ми роду

Поруч із словаками у Словацькій Республіці проживають також національні меншини, яких нараховується 13 – болгари, чехи, хорвати, угорці, морав'яни, німці, поляки, роми, росіяни, серби та єврейська етнічна група. Русинів та українців Словацька Республіка розділила на дві частини і вважає їх окремими національними меншинами. Так це фіксується і переписи населення Словацької Республіки у 1991, 2001 і 2011 років. (Передбачається, що в наступному переписі громадянам Словацької Республіки буде дана можливість записати й альтернативну національність, до якої інклінують).

На сьогодні єдине русько-українське населення Пряшівщини, що раніше становило одне ціле з лінгвістичної точки зору,

розбито на три групи: русинів, українців і словаків. Остання група, завдяки асиміляції русько-українського населення, постійно збільшується за рахунок двох перших.

У Словацьчині існує Комітет у справах національних меншин, в якому представлені всі національні меншини Словацької Республіки у справах національних меншин Ласло Буковський – László Bukovszky.

Як же розглядається історичний розвиток українців-русинів в агенції Уповноваженого у справах національних меншин на його офіційному сайті, коли ж відомо, що в них той самий історичний розвиток – як в українців, так і в русинів.

Ось уривки:

Українська національна меншина

За прямих предходців сучасних українців вважають Білі хорвати, які до тих часів пренікли з поднепровських областей в 7. – 8. сторіччя. Це територія була спустошена Татарами, наслідком чого са зачина інтензивне осідлоування северозападных Карпат, кде уж dochádza ku stabilne sformovaným ruským, t. j. staroukrajinským etnickým obyvatelstvom. Ukončenie osídľovania severovýchodného Slovenska sa datuje do 15. – 16. storočia, kedy došlo k ďalšej vlne osídľovania. Oficiálny status národnostnej menšiny dostali Ukrajinci po 2. svetovej vojne v Československu, čím dostali priestor na prezentovanie svojej kultúry.

В сучасності в області культури української національної

рарно-худобне večery sú Zväz Rusínov-Ukrajincov Slovenskej republiky, Zväz skautov «PLAST» ukrajinsko-rusínskej národnosti na Slovensku, Hudobno-dramatický súbor Tarasa Ševčenko, Spolok ukrajinských spisovateľov na Slovensku, Karpaty Košice a pod.

Русінська національна меншина

Русінська національна меншина живе переважно в східній частині Словацької Республіки на території Prešovského a Košického samosprávneho kraja. За матерське уземие Русинів са považuje Karpatský región rozprestierajúci sa na území dnešného východného Slovenska, juhovýchodného Poľska, západnej Ukrajiny, severného Rumunska a severovýchodného Maďarska. Osídľovanie Slovenska rusínskym obyvateľstvom siaha do 11. – 12. storočia, kedy je v historických prameňoch označované pod latinským názvom Rutheni.

-mi-

Білі хорвати

Білі хорвати (давньорус. Хорвати Бѣли, Хорвати) – слов'янське плем'я, яке жило в VI – X століттях на території заходу України, півдня Польщі, півночі Словацької Республіки та частково на сході Німеччини. Входили в Антський союз та Київську Русь, взяли участь в етногенезі українців.

Нинішні хорвати Хорватії – це «червоні хорвати». Одне зі східнослов'янських племен, яке проживало в східній Галичині західної території України, називалося «білі хорвати» й мало прадавню батьківщину Білу Хорватію. У VII столітті частина білих хорватів мігрувала з Білої Хорватії на територію сучасної Хорватії.

У першій половині I тисячоліття хорвати утворили союз племен, після розпаду якого частина з них переселилася на захід та південь. Ключовим джерелом відомостей про білих хорватів є твір Костянтина VII Багрянородного «De Administrando Imperio». Тут вони згадуються як мешканці Великої («Білої») нехрещеної Хорватії (їхнє державне утворення). Костянтин VII виводить від них південнослов'янських хорватів, які переселилися на Балканський півострів.

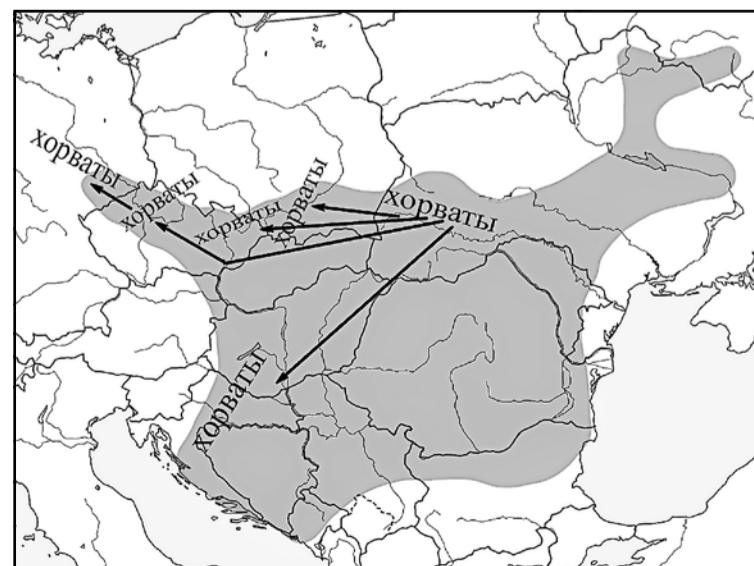
В «De Administrando Imperio»

також зазначено, що серби, які не прийняли християнства, є білими сербами, і земля, де вони мешкали, звали Бойки. Аналогічно, хорвати, що не прийняли християнство, є білими хорватами, а етнонім «хорвати» означає «мешканці великої країни».

Білі хорвати були також відомі на Русі. Зокрема, Нестор називає їх серед слов'янських племен:

«...По довгих же часах сіли слов'яни по Дунаєві, де єсть нині Угорська земля і Болгарська. Од тих слов'ян розійшлися вони по Землі і прозвалися іменами своїми – [од того], де сіли, на котрому місці. Ті, що, прийшовши, сіли по річці на ймення Морава, і прозвалися моравами, а другі чехами назвалися. А се – ті самі слов'яни: білі хорвати, серби і хорутани. Коли ж волохи найшли на слов'ян на дунайських, і осіли між них, і чинили їм насильство, то слов'яни ті, прийшовши, сіли на Віслі і прозвалися ляхами. А від тих ляхів [пішли одні, що] прозвалися полянами, другі ляхи [прозвалися] лютичами, інші – мазавшанами, ще інші – помор'янами».

За матеріалами Вікіпедії. Від редакції: **Кольорами: білий – захід, чорний – північ, червоний – південь давні народи визначали сторони світу.**

▲ На російській мапі стрілками позначений напрям розселення хорватів.

Напередодні свята художнього слова «СТРУНИ СЕРЦЯ Ірини Невицької»

Традиційне свято художнього слова, конкурсний огляд з художнього читання жінок-декламаторок «Струни серця ім. Ірини Невицької» завершує свою майже тридцятирічну традицію. 13 квітня 2019 р. в Горношариському освітньому осередку в Бардієві відбудеться їх ХХІХ річник, коли жінки всіх регіонів представляють своє довгорічне щире відношення до вивчення і декламації поетичного слова, улюблених творів класичних і сучасних авторів Словацької України.

«Струни серця» присвячені пам'яті Ірини Невицької, яку жінки поважають із-за її боротьби за культурне відродження русько-українського народу впродовж її плідного життя, пов'язаного також з боротьбою за утвердження національної свідомості. Жінки знають літературну і редакторську діяльність Ірини Невицької, а поважають її за великий і незабутній вклад у жіночий рух на території Пряшівщини і Закарпаття. Заснування Союзу руських жінок у 1922 році було важливим етапом в розвитку жіночого руху на Пряшівщині, посередництвом якого І. Невицька активно включається у роботу культурного і національного піднесення населення.

При Союзі руських жінок працювали різні секції, одним з аспектів його діяльності була робота, призначена для духовної сфери, проводив дуже позитивну культурну діяльність, з його ініціативи у 1928 році на Греко-католицькій алумнеї в Пряшеві було встановлено меморіальну дошку Олександрові Духновичу.

Наприкінці 60-их років розгортав діяльність Союз словацьких жінок, а в рамках нього була створена Рада українських жінок, метою якої було розв'язувати національні та соціальні проблеми жінок. Особливо важливим поставало питання об'єднання наших жінок в часі швидкої денационалізації,

релігійних сварок, словакізації наших шкіл і молоді, що дуже актуальне і в сьогоднішніх днях.

Вшануймо пам'ять І. Невицької за її благородну роботу на полі національної культури, жіночого руху, літературної творчості, на полі піднесення національної свідомості і мови. Об'єднуємось навколо активних жіночих клубів, будьмо продовжувачами ідей, які несла жінка, мати, редакторка, письменниця, носій

переконливих думок і кроків.

Приходьте на ХХІХ свято художнього слова, візьміть участь у конкурсному огляді з художнього читання жінок-декламаторок «Струни серця Ірини Невицької». Посередництвом художніх творів передайте свої власні думки жінки – творця кожного наступного дня.

Єва ОЛЕАР,
голова жіночої комісії
ЦР СРУСР.

ЗАЯВКА

Зголошуюсь до участі у ХХІХ конкурсному огляді з художнього читання

жінок-декламаторок «Струни серця Ірини Невицької», який відбудеться

13-го квітня 2019 р. в Горношариському освітньому осередку в Бардієві (Ul. Rhodyho 143/6)

Ім'я та прізвище:

Дата народження:

Адреса:

Номер телефону:

e-mail:

Автор твору:

Назва твору:

Поезія – Проза (визначити):

Дата, підпис:

Заявку надсилайте до 29-го березня 2019 р. на таку адресу:

Zväz Rusínov-Ukrajincov SR, Ústredná rada
Janka Borodáča 5, 081 08 Prešov

Tel., fax: 051/7733008

e-mail: novezytta@nextra.sk, e.olearova@centrum.sk

Україніка в словацькій пресі

«Zahraničných študentov pribúda. Univerzity aktívne oslovujú mladých na Ukrajinu či v Srbsku», – інформують *eTrend* (19.02.2019). Видання, крім іншого, пише: «Najrýchlejšie na slovenských vysokých školách pribúdajú Ukrajinci, najväčší pokles bol zaznamenaný v prípade študentov z Česka a Grécka. Najviac zahraničných študentov hostí Univerzita Komenského v Bratislave, celkovo tam študuje okolo tritisíc študentov z 80 krajín sveta».

Газета *Bratislavské noviny* (19.02.2019) в статті «V Redute sa predstaví klavírny virtuóz Vadym Kholodenko» повідомляє про виступ в Братиславі українського клавірного віртуоза Вадима Холоденка. Вперше почав концертувати в США, Китаї та країнах Європи у віці 13 років. Це музикант особливого обдарування та майстерності, технічні можливості якого доведені до найвищого мистецького рівня.

З дальших статей наводимо: «Українина dokončila vyšetovanie ľudí, ktorí nariadili strelbu na Majdane (SME, 20.02.2019). В свою чергу, газета *Pravda* (20.02.2019) пише про президентські перегони в Україні так: «Тумошєнків: Teraz alebo nikdy!», видання *Teraz.sk* (20.02.2019) торкається болючих втрат України у російсько-українському конфлікті на Донбасі: «Konflikt na Ukrajinu si vyžiadala takmer 13.000 mŕtvych», а газета *SME* (21.02.2019) друкує інтерв'ю з українським журналістом під таким заголовком: «Taras Kuzio: Putin odtlačil Ukrajinu k Európe». Ось кілька слів з інтерв'ю: «Ruské kroky len zvýraznili to, že Ukrajinci nemajú inú alter-

Майже 20-річну працю *Русинської оброди* на цьому місці не будемо аналізувати. Для ілюстрації наведемо лише один приклад. Союз русинів-українців СР як продовжувач праці КСУТ поруч з Святою культурою русинів-українців Словаччини у Свиднику, Фестивалем драми і художнього слова ім. О. Духновича, Фестивалем фольклору русинів-українців в Камйонці та іншими і надалі організовує популярний огляд народних пісень «Маковицька струна». За 46 років існування огляд став одним з найбільш популярних. На сцені лунають споконвічні перлини – наші народні пісні. Родяться нові молоді таланти, розростається велика родина виконавців. Якраз тут вийшов у «співацький світ» Штефан Штець, теперішній редактор русинської редакції національно-етнічних передач РТВС. Теж родом із Габури. «Маковицька струна» відкрила дорогу для розкриття його співацьких здібностей і таланту. У загально-словацькому контексті принесла йому визнання та славу популярна словацька телевізійна реляція *Zem spieva*, в якій Штефан Штець презентувався загальноукраїнськими піснями.

нативу або приблизити са к Европе. Ruská alternativa bola totiž zlá. Putin nenúkal nijaký kompromis, snažil sa Ukrajinu premeniť na ďalšie Bielorusko a v podstate žiadal, aby Ukrajina kapitulovala. Nijaký ukrajinský patriot na majdane by s tým nesúhlasil. Putin si myslel, že jeho kroky povedú k tomu, že Ukrajina sa vzdá, no malo to opačný efekt. Putin vlastne odtlačil Ukrajinu ďalej od Ruska a vytvoril tlak na reformy».

Посол України в СР Юрій Мушка в цій же газеті від 22.02.2019 р. в статті під назвою «Українина пропонує більше», крім іншого, пише: «Novou veľkou príležitosťou na rozširovanie ekonomiky v blízkej budúcnosti však môže byť aj východná hranica Slovenska. Slovensko aj Ukrajina nastúpili novú spoločenskú cestu na začiatku 90. rokov. Rast vzájomného obchodu sa však rapidne zrýchľil až v posledných rokoch. Mnohí ekonomickí odborníci sa domnievajú, že je to len začiatok».

«Ukrajina päť rokov po strate Krymu: Hlavným problémom už nie je Rusko», – пише *eTrend* (22.02.2019). Ось кілька думок: «Na to, že u našich východných susedov už päť rokov prebieha vojna, v ktorej podľa odhadov podľa organizácie Centrum Nová Európa zomrelo takmer 13-tisíc ľudí a ďalších do 30-tisíc bolo zranených, vstupuje Ukrajina do slovenskej verejnej diskusie prekvapivo málo. Okrem proruských tvrdení, že tam vládnú fašisti (vo vláde žiada radikálna strana nie je) a že Krym bol vždy ruský (nebol), ktoré sa objavujú najmä na sociálnych sieťach, nepočut takmer nič iné.

Pritom prosperujúca Ukrajina by dokázala významne pomôcť aj Slovensku, najmä jeho východnej časti. Podobne, ako po vstupe Slovenska a Maďarska do Európskej únie a Schengenského priestoru voľného pohybu ožil východ Rakúska.

Situácia však v súčasnosti azda nemôže byť vzdialenejšia tejto predstave. Ukrajinská ekonomika, napriek tomu, že v ostatných rokoch už rastie rýchlejšie ako ruská, po svojom prepade v rokoch 2014 a 2015 spolu až o 16 percent stále zaostáva za svojim predkrízovým maximom z roku 2008. A najmä, stále zaostáva aj za svojimi výkonomi zo začiatku deväťdesiatych rokov».

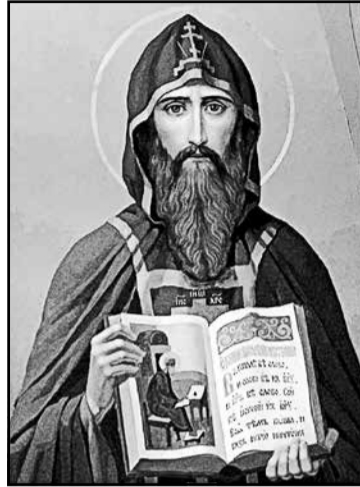
«Ěrsek rokoval s ukrajinským kolegom o leteckej aj železničnej doprave», – читаємо у ресурсі *24 hodín* від 22.02.2019 р. і довідемося: «Nové železničné spojenie medzi Mukačevom a Košicami pomôže zlepšiť dopravu a zatriťivni tento región pre turistov. To samozrejme prinesie aj viac a lepších pracovných miest», skonštatoval Ěrsek po spoločnom rokovaní.

Zámerom je podľa ministerstva dopravy k súčasným dvom osobným vlakom ponúknuť a zriadiť dva páry nových rýchlych vlakových spojení cez Čiernu nad Tisou a Čop s prípojmi z Prahy a Bratislavy a v opačnom smere z Lvova a Kyjeva.[...]

Projektom na dlhšie obdobie je podľa hovorkyne rezortu aj obnovenie obchodného leteckého spojenia s letiskom v Užhorode. Zdôraznila, že špecifická poloha letiska Užhorod si vyžaduje úzku spoluprácu obidvoch krajín pri zabezpečení poskytovania letových prevádzkových služieb lietadlám, ktoré prilietajú a odlietajú z letiska».

-мі-

Основоположник слов'янської писемності

14 лютого 2019 р. минуло 1150 років від дня смерті основоположника слов'янської писемності Кирила (827 – 14.2.869).

Разом з братом Мефодієм є творцем слов'янської абетки. Через любов Кирила до книжності та аскетизму його іменували Філософом (грец. *Філософос*). Проповідував у Фулах.

Кирило народився в місті Фесалоніки у багатодітній родині знатної особи (був наймолодшим із 7 дітей); його батько Лев, за даними «Просторого житія Кирила», мав звання друнгарія (одне з високих звань у військовій та цивільній адміністрації Візантії).

У 14-літньому віці він відправився до Константинополя, там одним з його вчителів став Фотій (майбутній патріарх), а вчився він, нібито, разом з малолітнім візантійським імператором Михаїлом III. Уже через 3 місяці від початку занять він оволодів грамотою і почав опановувати «сім вільних наук». Коли підріс, то мав нагоду одружитися на гарній і багатій дівчині, однак відмовився від сімейного життя.

Помітивши його аскетичний нахил, наставник Кирила призначив його бібліотекарем при соборі св. Софії в Константинополі, хартофілаком (буквально «хранитель бібліотеки»); тоді це дорівнювало сучасному званню академіка. Був викладачем філософії в тому ж Магнарвському університеті, де недавно вчився сам.

Взірцями для нього були кападокійські святі, зокрема Григорій Богослов. Викладав у школах, жив у монастирях (хоча не був монахом тоді, бо чернечий постриг прийняв у 869 р., перед самою смертю). Здійснив три місії: до арабів (бл. 851 р.), до хозарів (бл. 861 р., разом з братом Мефодієм) і до слов'ян (бл. 863 р., також разом з Мефодієм). Під час місії до хозарів знайшов мощі Папи Римського святого Климента I, у хазарській столиці разом з братом охрестив 200 осіб («чаді»). У місію до слов'ян був відраджений на прохання великоморавського князя Ростислава, надіслане ним до Константинополя, направити до Великоморавського князівства просвітителя, котрий міг би витлумачити Святі книги. Йому приписують створення слов'янської азбуки (дослідники припускають, що нею була глаголиця, хоча його іменем названа інша система письма – кирилиця). У слов'ян Кирило та Мефодій провели, за різними джерелами, близько 3 або 4 років і потім відправилися за наказом Папи Римського Адріана II до Риму. По дорозі, у Венеції, відбулася їхня полеміка з «триязычниками» – противниками слов'янської книжності та богослужіння.

Помер у Римі. Похований там у церкві святого Климента.

За матеріалами Вікіпедії.

Репресії, обіцянки та їх результати (4)

Але представлені вони були як суто русинські. (Подібно як це було із «Русинським трио» дівчат).

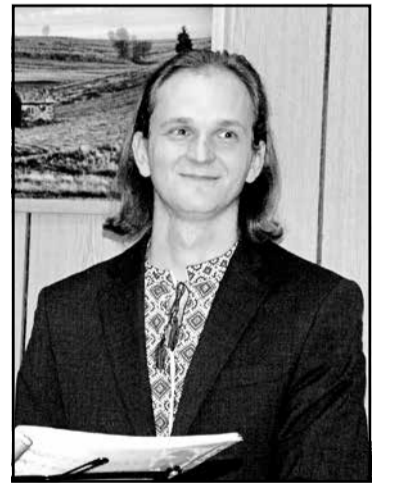
Із села Габура походить ще один молодий талановитий співак Марко Мохнач. Знову габурський антипод до Штефана Штеця. Але не лише до нього. Марко Мохнач закінчив Пряшівський університет. Тепер працює в ПУЛЬСі (колишньому Піддуклянському українському народному ансамблі). Українські класичні та народні пісні у його виконанні під супровід Ігоря Крети часто звучать в Словацько-українському культурному та інформаційному центрі в Пряшеві. Початком грудня минулого року з великим успіхом тут пройшов його сольний концерт української пісні перед численною публікою. (Див. газету «Нове життя», № 25/2018). З другого боку, Штефан Штець мав свій концерт у пряшівській «Скалі».

Штефан Штець та Марко Мохнач – ровесники, обидва талановиті співаки. Обое походять з одного і того ж руського національного коріння.

Хіба можуть творити два різні національні прототипи? Де причина такого стану? Винуватий, мабуть, складний довготривалий історичний період з різними державними устроями та режимами, в яких довелось жити карпатським русинам. В реальному житті проявляється правило, що в політиці погляд у свідомість, або, по-новому саморефлексія не актуальні. Політика не йде у симбіозі з мораллю. Звісно, що зовнішня об'єктивна дійсність, яка є вирішальною, обумовлює і внутрішню, суб'єктивну, яка може проявитися різними формами.

Так, перед переписом населення у 1940 році великий наш патріот, пряшівський єпископ П. Гойдич в єпархіяльній газеті «Народне слово» написав: «Радость моя така, яка єсть у Отця, котрого діти послі дольговременной боротьби, невнавісті снова любляться, невідят в собі ворога, але родного брата. І ми дотепер, на жаль, вадилися, розбивалися на руських і українців много раз про смішні дрібнички. Сообщаю

вам, уже конец... подаємо собі руку і вполні в согласії будемо работати в будучности на релігійно-культурно-національним і економічному повзнесеніі нашего народа» (17 листопада 1940 р.). Та ще у розмовах із своїми однодумцями додавав, що якби Україна була незалежною та розвинутою країною, то «усі ми були б українцями». (Його слова, щоб Україна була самостійною, сповнились. Вона впевнено крокує до сім'ї європейських народів. Жаль лише, що його послідовники в сучасності проводять цілком протилежну політику, спрямовану на цілковиту латинізацію літургії та асиміляцію своїх віруючих. Див. статтю Миколи Дуйчака «Русини втрапили єпархію» в газеті «Нове життя», № 24 за минулий рік). Це все привело до наступного: при переписі населення у 1930 році у спільній рубриці «руська та малоруська (українська)» національність було зголошено 95 359 осіб, то вже в двох окремих рубриках 2001 року до української національності зголосилося 10 814, а до

▲ Марко Мохнач.

русинської – 24 201, разом 35 015 осіб, тобто на 60 344 осіб менше. (Детальніше див. «Нове життя», № 22 за минулий рік). Цей факт, тобто реальна дійсність, без сумніву, є результатом репресій та звабливих приманок політичних режимів без винятку.

А що, якби в душі слів Владика П. Гойдича в сучасних реаліях «подати собі руки» та організувати спільний концерт цих обидвох талановитих габурських співаків? Може, результати були б іншими та радісними.

Михайло ШКУРЛА.

Росіяни масово розпродають майно в Карлових Варах

КИЇВ. 16 лютого. УНН. На ринку нерухомості Карлових Вар (Чехія) простежується новий тренд – масовий розпродаж майна росіянами. Про це повідомляє УНН з посиланням на російську службу *Radio Praha*.

Причини цього явища різні, починаючи від політичних і закінчуючи фінансовими. Будинки і квартири в курортній зоні виставляються на продаж за захмарними цінами, в результаті чого у елітного житла практично немає шансів знайти нового покупця, цитує *Radio Praha* чеське видання *Lidové noviny*.

Як приклад, російський бізнесмен десять років тому купив у мерії Карлових Вар житловий будинок, заплативши за нього 60 мільйонів крон (2,5 мільйона євро). У будинку був зроблений капітальний ремонт, а тепер об'єкт пропонується на продаж за 200 мільйонів крон. Безуспішно. Шанси знайти покупця за такі гроші статистично наближаються до нуля.

У Карлових Варах в даний час пропонуються на продаж близько 700 квартир і більше 130 будинків. За оцінками фахівців, практично у половини з них – власники з російським паспортом.

Найчастіше за завищеними

цінами продаються квартири площею близько 90 квадратних метрів, розташовані в старій забудові курортної зони або по сусідству від неї: господарі просять за них від семи до шістнадцяти мільйонів крон (від 280 до 680 тисяч євро).

Громадяни Росії почали масово скуповувати нерухомість в Карлових Варах на початку століття, причому попит настільки перевищував пропозицію, що деякі покупці готові були заплатити за квадратний метр і по 6 000 євро. За оцінками місцевих, свого часу в Карлових Варах російськомовні інвестори володіли майже 80 % нерухомості.

На світанку історії Постаті Київської Русі (51)

Іоанн I

Іоанн I (м. і р. н. невід. – 1035) – митрополит Київський (після 1019 – поч. 1030-х).

Про митрополита Іоанна I збереглося небагато відомостей. За одними джерелами, він керував Київською митропо-

лією з 1019 р., у перші роки правління князя Ярослава Мудрого, за ін. – не пізніше 1008 р. У 1008 р. митрополит Іоанн спорудив дві кам'яні церкви: першу в Києві – в ім'я святих апостолів Петра й Павла

на Берестові, а другу – у Переяслав-Хмельницький) – на честь Воздвиження Чесного Хреста Господнього.

Про походження митрополита також побутують різні думки. Одні вважали його греком, але, судячи з того, що 14 липня 1021 р. він урочисто відкрив і прославив мощі руських князів Бориса та Гліба і встановив день шанування їхньої пам'яті, можна припустити, що він був русинем. Деякі дослідники вважали його болгариним.

Вважається, що саме він є укладачем служби, відправа якої відбувається у день пам'яті святих мучеників Бориса і Гліба. Знаний не лише за повідомленнями писемних джерел, а й завдяки знахідці свинцевої булли «Іоанна – митрополита».

«Українці в світі».

Чеська підтримка України

КИЇВ. 28 січня. УНН. З 2014 року допомога Чеської Республіки Україні сягнула вже 8 млн євро. Про це заявив голова Міністерства закордонних справ Чехії Томаш Петршічек.

За словами міністра, Чехія спрямовує кошти та допомогу, в першу чергу, в заклади освіти, охорони здоров'я, на підтримку регіонів та дітей, які знаходяться в зонах війни.

▲ Учасники з'їзду українських письменників з нагоди 100-річчя виходу у світ «Енеїди» Івана Котляревського. Зліва направо: 1-й (нижній) ряд: Михайло Павлик, Євгенія Ярошинська, Наталя Кобринська, Ольга Кобиланська, Сильвестр Лепкий, Андрій Чайковський, Кость Паньківський. 2-й ряд: Іван Копач, Володимир Гнатюк, Осип Маковей, Михайло Грушевський, Іван Франко, Олександр Колесса, Богдан Лепкий. 3-й (верхній) ряд: Іван Петрушевич, Філарет Колесса, Осип Кишакевич, Іван Труш, Денис Лук'янович, Микола Івасюк. (31 жовтня 1898 р.)

Гумор

Жінка прийшла за чоловіком в пивну. Він обурено:

– Чому ти завжди йдеш прямо сюди?! Чому ти ніколи не глядаєш мене, наприклад, в музеї?

* * *

Ворожка пильно подивилася на свою клієнтку й сказала:

– У ваше життя скоро увійде молодий брונет... Його вага між трьома і чотирма кілограмами.

* * *

Чоловік:

– Мені здається, моя донька розум і кмітливість успадкувала від мене.

Жінка:

– Я також так думаю: мої розум і кмітливість все ще при мені.

* * *

– Невже ти віриш своєму чоловікові, що він нібито ходить на рибалку? Він же ні разу не приніс жодної рибки.

– Тому і вірю.

* * *

Помер старий офіціант. Вдова вдалася в містику, зайнялася спиритизмом. Одного разу спробувала викликати дух чоловіка, але столик не ворухився.

– Їдику, – заплакала жін-

ка, – чому ти не з'являєшся?

– Я цей столик не обслуговую – роздався в темряві слабкий голос.

* * *

На роботі пересварилися жінки. Начальник, втративши терпіння, кричить:

– Тихо! Нехай говорить та, котра старша за всіх.

Всі негайно замовкли.

* * *

– Офіціант, чому пельмені холодні?

– Так вони ж сибірські.

Програма радіо

1.3.2019 – п'ятниця

18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)

2.3.2019 – субота

14.00 – 15.00 – Музичні вітання

19.00 – 20.00 – Клуб особистостей русинський

20.00 – 20.30 – Громадянський клуб

20.30 – 21.00 – Гіт-парад русинський

21.00 – 22.00 – Національний калейдоскоп, репріза

22.00 – 23.00 – На словечко, репріза

3.3.2019 – неділя

21.00 – 22.00 – Клуб особистостей український

22.00 – 23.00 – Бесіда русинська, репріза

4.3.2019 – понеділок

18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)

5.3.2019 – вівторок

18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)

6.3.2019 – середа

18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)

19.00 – 20.00 – Бесіда русинська

7.3.2019 – четвер

18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)

8.3.2019 – п'ятниця

18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)

9.3.2019 – субота

14.00 – 15.00 – Музичні вітання

20.00 – 20.30 – Мости

20.30 – 21.00 – Гіт-парад український

21.00 – 22.00 – Клуб особистостей український, репріза

22.00 – 23.00 – Національний калейдоскоп, репріза

10.3.2019 – неділя

21.00 – 22.00 – Там, у нас, репріза

22.00 – 22.30 – Громадянський клуб, репріза

22.30 – 23.00 – Гіт-парад русинський, репріза

23.00 – 24.00 – Клуб особистостей русинський, репріза

11.3.2019 – понеділок

18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)

12.3.2019 – вівторок

18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)

13.3.2019 – середа

18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)

19.00 – 20.00 – Дзвони над країною, русинське

14.3.2019 – четвер

18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)

15.3.2019 – п'ятниця

18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)

Зміна програми можлива.

НОВЕ ЖИТТЯ

№ 10,40 €

№ 10,40 €

№ 10,40 €

№ 10,40 €

Vydáva Zväz Rusínov-Ukrajincov SR, IČO 00 177 725. Ročník 69. Šéfredaktor Miroslav Iljuk. Adresa redakcie: Janka Borodáča 5, 081 08 Prešov. Tel. 051/7733 707, e-mail: novezytta@nexta.sk. Náklad: 500 ks. Ročné predplatné 10,40 €. Štvrťročné predplatné 2,60 €. Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail: predplatne@slposta.sk. Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a.s., Stredisko predplatného tlač. Uzbecká 4, P. O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlac@slposta.sk. Objednávky na predplatné do zahraničia prijíma: SLOVART G.T.G., spol. s r.o., Krupinská 4, P. O. Box 152, 852 99 Bratislava, e-mail: info@slovart-gtg.sk. Počítačová sada NITECH s.r.o., Prešov, Tlačí Grafotlač, Prešov. Ev. číslo EV 3301/09. Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín.

НОВЕ ЖИТТЯ

Видеа Союз русинів-українців СР.

Рік видання 69. Головний редактор

Міроslав Ілюк. Адреса редакції та адміністрації: 081 08 Пряшів, Янка

Бородача, 5. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nexta.sk. Рукопи

си і фотографії повертаються на прохання автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.

Видеа Союз русинів-українців СР.

Рік видання 69. Головний редактор

Міроslав Ілюк. Адреса редакції та адміністрації: 081 08 Пряшів, Янка

Бородача, 5. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nexta.sk. Рукопи

си і фотографії повертаються на прохання автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.

Володимир Гнатюк
«Русини Пряшівської єпархії і їх говори», 1900, стор. 14 – 15.